

OGLAŠAJTE V
NAJBOLJŠEM
SLOVENSKEM
ČASOPISU

Izvršujemo vsakovrstne
tiskovine

ENAKOPRAVNOST

EQUALITY

NEODVISEN DNEVNIK ZA SLOVENSKE DELAVCE V AMERIKI

ADVERTISE IN
THE BEST
SLOVENE NEWSPAPER

Commerical Printing of
All Kinds

VOL. XXXVII.—LETO XXXVII.

CLEVELAND, OHIO, TUESDAY (TOREK), SEPTEMBER 14, 1954

ŠTEVILKA (NUMBER) 175

Novi grobovi

LUCJA BOBAN

Po dolgotrajni bolezni je preminila v Mt. Sinai bolnišnici Lucija Boban, rojena Kalilich. Stanovale je na 3601 E. 114 St. Star je bila 59 let. Doma je bila iz Brač Pucišče v Dalmaciji, odkoder je prišla v Ameriko pred 30 leti. Bila je članica samostojnega društva Dalmacija.

Tukaj zapušta soproga Johna, hčerki Anna in Mrs. Catherine Kielszek, sina Lawrence in brata Franka. Pogreb se vrši v četrtek jutraj ob 8.30 uri iz pogrebnega zavoda Louis Ferfolia v cerkev Epiphany na E. 120 St. in nato na pokopališče Calvary.

JOHN STOS

Preminil je John Stos, stanujoč na 916 E. 73 St. Star je bil 68 let. Doma je bil iz Hrvaškega. Bil je član društva sv. Pavla, št. 10 H.K.Z. Tukaj zapušta soprogo Catherine in pet otrok: Mrs. Mary Koren, Mrs. Anna Salatel, George, Mrs. Catherine Pales in Edwarda pri ameriški armadi. Pogreb se vrši v sredo jutraj ob 9.30 uri iz Golubovega pogrebnega zavoda, 4703 Superior Ave., v cerkev sv. Pavla in nato na pokopališče Calvary.

Amerika in Indija

WASHINGTON, 13. septembra—Dne 21. septembra se odpre splošno zasedanje Združenih narodov. Ameriški delegat Cabot Lodge je radi tega zasedanja zaskrbljen. Na dnevi red bo prišlo vprašanje sprejema komunistične Kitajske med Združene narode. Lodge je celo rabil izraz, "da moramo biti pripravljeni na najslabše." Predvsem ga skrbi zadržanje Indije Nehruja.

Washingtonski diplomatski krogi so mnenja, da Nehru v Indiji zelo vpliva na angleško zunanjo politiko in dela proti ameriški zunanji politiki v Aziji. Novo iznenadenje Nehruja je bilo v tem, ker je Nehru imenoval novega člana indijske delegacije v obeh Arthurja Lalla, ki je prijatelj poslaničnika Menona, ki je pa zopet znan kot tak, ki se na celi črti bojuje zoper ameriško politiko v Aziji.

Krožek št. 2 Prog. Slov.

Jutri, v sredo zvečer se vrši redna seja krožka št. 2 Progresivnih Slovencev in navadnih prostori Slovencev narodnega doma na St. Clair Ave. Seja se prične točno ob 7.30 uri, ker se bo po seji (ob 8.30 uri) kazalo zanimive slike s potovanja po ameriških državah. Slike bo kazal Mr. John Kaučič. Vabi se tudi splošno občinstvo na poset slik. Vstopnina je prosta.

Preselitev

Poznana Mr. in Mrs. Frank in Frances Ilc sta se preselila iz Addison Rd. na 19031 Renwood Ave. Mrs. Ilc je zelo aktivna kulturna delavka ter je nešteto nastopila v glavnih vlogah dramskega društva Ivan Cankar in pri koncertih z Glasbeno matico.

Farmski odbor S.N.P.J.

V sredo zvečer ob osmih se vrši seja Farmskega odbora S.N.P.J. v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Vabi se vse društvene zastopnike, da se gotovo udeležijo.

ALI PRIDE DO ZVEZE MED JAPONSKO IN RUSIJO?

TOKIO, 13. septembra—Sovjetski zunanji minister Venčeslav Molotov je pozval Japonsko, naj sklene s Sovjetsko zvezo državno pogodbo, ki bo vzpostavila med obema državama redne odnose. Japonska vlada je Moskvi odgovorila, da nima sicer ničesar zoper ta predlog, Sovjetska zveza pa mora biti pripravljena, da prizna pogodbo, ki je leta 1951 dala Japonski neodvisnost, v okviru te pogodbe pa se lahko sklene tudi državna pogodba s Sovjetsko zvezo.

V San Franciscu v USA se je leta 1951 podpisala mirovna pogodba z Japonsko, v tej pogodbi pa se je predvidela tudi skorajšnja popolna samostojnost Japonske. Države članice Združenih narodov, ki so bile v vojni z Japonsko, so to pogodbo podpisale, Sovjetska zveza pa je bila proti. Če je bila proti tedaj, ali je spremenila svojo politiko, seveda v tem smislu, da to pogodbo tudi sama prizna, jo podpiše, ker le v tem slučaju so Japonci pripravljeni pogajati se z Rusi?

Sovjetska zveza je imela pred to pogodbo neko komisijo v Tokiju, ta komisija pa ni imela več kaj dela, čim je bila z Japonsko leta 1951 sklenjena mirovna pogodba. Obe državi sta tako brez vsakih zvez.

Dobrikanje Molotova

Sovjetski zunanji minister Venceslav Molotov opozarja Japonce, da so pod komando Združenih držav. Združene države pa držijo Japonsko še vedno v odvisnosti. Japonska ne more ostati dolgo v takem položaju. Sovjetska zveza je pripravljena, da uredi z Japonsko vse težkoče, ki še obstajajo, da pride tako do medsebojnih rednih razmer. Seveda mora biti tudi na japonski strani ista pripravljenost. Pogodba naj se sklene v tem smislu, da bo koristna ljudstvom obeh držav. Sovjetska zveza je pripravljena, da imenuje trgovsko komisijo, ki bo pripravila trgovsko pogodbo, ta pa naj sloini na principu enakosti in istih ugodnosti.

AMERIKA—ZOPER KOLONIJE

DENVER, 13. septembra—Ameriški državni tajnik John Foster Dulles je dal nekaj izjav, ki se tičejo konference zunanjih ministrov zainteresiranih držav in katera konferenca se je vršila v mestu Manila na Filipinih. Sprejeli so pogodbo o skupni obrambi južnovzhodne Azije. Čim se je ta konferenca otvorila, so azijske države stavile jasen predlog, da se obdobi tudi kolonijalna ideja evropskih držav. V tej točki je prišlo do nesporazumov, ker sta se temu predlogu upirale Velika Britanija in Francija, ni pa bilo znano, vsaj ne objavljeno kakšno stališče so zavzele Združene države.

KAKO JE V ANGLIJI IN PRI NAS

LONDON, 13. septembra—V Veliki Britaniji znaša število vseh zaposlenih 22,000,000. Pri tem se ne dela razlika ali je kdo zaposlen v javni, ali v privatni službi. Nezaposlenih v celni državi je le 228,000, komaj en procent največje nezaposelnosti mirne dobe. Formalno je v veljavi zakon, ki ga je izglasovala bivša delavska vlada in ki določa 40 urni delovni teden. Dejansko pa dela angleški delavec povprečno na teden najmanj 48 ur.

V Clevelandu samem je trenutno 22,900 brezposelnih delavcev, ki so se priglasi za podporo v slučaju brezposelnosti. Največ je brezposelnih v industriji avtomobilov in industriji, ki zalaga

CHURCHILL 46 LET POROČEN

LONDON, 13. septembra—Predsednik britanske vlade Winston Churchill je praznoval 46. letnico svoje poroke. Proslava je bila nadvse privatna in skromna. Prisotna sta bila le njegova hčerka z možem, vsi drugi člani njegove družine pa so bili odsotni, med njimi tudi njegova žena. Če sta bila Churchill in njegova žena v življenju katerikoli skupaj, je bil to že dogodek. Žena se je sama nad Churchillom pritoževala in se spraševala, kaj sploh drži ta zakon skupaj. V celem zakonskem življenju sta bila le nekajkrat skupaj pri zajtrku.

POLIO POBIRA

NEW YORK, 13. septembra—Clarke Ryan, star 32 let in po poklicu odvetnik, je bil kot tak znan iz procesa zoper Algerja Hissa. Pred petimi dnevi ga je napadel polio in ga tudi pobral.

Seja direktorija

Redna seja direktorija Ameriško jugoslovanskega centra se vrši v sredo zvečer ob 7.30 uri. Vabi se vse direktorje, da se je udeležijo.

Potovanje na konvencijo S.N.P.J.

Vsi oni clevelandski delegatje in drugi, ki nameravajo iti na konvencijo S.N.P.J. v Johnstown, Pa., in želijo potovati s skupino, se naj prav gotovo prijavijo do četrta pri Mr. Anton Bokalu, PO 1-4794.

nija in Francija, ni pa bilo znano, vsaj ne objavljeno kakšno stališče so zavzele Združene države.

Državni tajnik John Foster Dulles je na zastavljeno vprašanje odgovoril, da je tudi na tej konferenci povdaril ameriško stališče, da Amerika ne more več podpirati kolonializem.

Indirektno je torej priznal, da je Washington do sedaj podpiral kolonijalna stremeljenja, predvsem Velike Britanije in Francije.

to industrijo z nadomestnimi deli.

Poslovni svet je beležil nekaj napredka v trgovini, ko je šlo za začetek šolskega leta.

Gradbena industrija je zadovoljna. Znani so nam slučajji, da so se morali podjetniki obrniti na delavske unije zidarjev in tesarjev, pa so dobili navadno odgovor, da strokovnih delavcev organiziranih v uniji ni na razpolago. Kakor znano, je Eisenhower predvidel, da se bo v prihodnjih desetih letih za ameriške ceste potrošilo \$50,000,000,000. Vsa gradbena dela, ne oziroma se na javna ali privatna, pa se bodo po napovedbah gradila v prihodnjih desetih letih za vsoto 150,000,000,000 dolarjev.

KDO JE VLEKEL DRUGEGA ZA NOS?

Vodja britanskih socialistov Clement Attlee se nahaja po obisku Sovjetske zveze in komunistične Kitajske z drugimi člani delavske delegacije v Avstraliji. Avstralska Labor Party je močna politična stranka. Po vojni je imela že vlado v rokah.

Clement Attlee se je obrnil v radijskem govoru na Avstralee in tudi v Avstraliji zastopal idejo, da je treba sporazuma med zapadnim in komunističnim blokom. Ko so ga vprašali za vsebino razgovora med njim in kitajskim diktatorjem Maom, je Clement Attlee pojasnil:

Najin razgovor je trajal tri ure in ni potekal mirno. Jaz sem Mao dokazal, da so britanski laboristi za socialistem napravili več, kakor pa kitajski komunisti. Mao mi je odgovoril: "Toda vi niste nikdar šli v boj zoper meščanstvo, buržuazijo, ki je v današnji socialni revoluciji glavna tarča." Mao mi je predložil, da morajo biti socialisti na skupni fronti zoper kapitaliste. Jaz sem pa mu odgovoril:

"Imel sem mnogo socialističnih prijateljev v državah vzhodne Evrope. Vse te moje socialistične prijatelje pa so pomorili komunisti..."

Dvoični Dulles

WASHINGTON, 13. septembra—Ameriški državni tajnik John Foster Dulles, ki je v Denverju poročal predsedniku Eisenhowerju o položaju v vzhodni Aziji in ki se je tudi udeležil konference Ameriškega varnostnega sveta, na vprašanje ali se bo Amerika aktivno udeležila bojeva za Formozo, ni dal točnega odgovora. Dejal je le, da je položaj Formoze trden.

Dulles je bil v Manili na Filipinih, kjer se je s koval vzhodno-azijski obrambni blok. Odtod je odletel na Formozo. Spremljala so ga ameriška lovška letala, pa tudi letala Čiang Kajšeka. Na Formozo je Dulles izjavil: "Združene države so pripravljene, da grede roko v roki, torej tudi s Formozo, s tistimi, ki so prestali že toliko bridkih skušenj."

Štiri pari obhajajo obletnice

V sorodstvu družine Mr. in Mrs. Frank Jagodnik st. 15226 Holmes Ave., imajo ta mesec kar štirje pari obletnice zakonskega življenja. Mr. in Mrs. Jagodnik bosta jutri obhajala 30. letnico zakona; njun sin in sininja, Mr. in Mrs. Frank Jagodnik ml., 30042 Franks Dr., Wickliffe, Ohio, sta obhajala svojo 30. obletnico zadnjega sobota, danes pa obhajata Mr. in Mrs. John Jagodnik iz Verona, Pa., 39. obletnico, njuna hči in zet, Mr. in Mrs. Paul Whitovic, tudi bivajoča v Veroni, Pa., pa ravno tako danes obhajata svojo 14. obletnico. Sorodniki in prijatelji slavlencev pošiljajo vsem svoje iskrene čestitke k njih jubilejem ter jim želijo sreče, zdravja in zadovoljstva skupnega življenja še na mnoga leta.

Iz bolnišnice

Mr. Rudy Germ se je vrnil iz Charity bolnišnice na svoj dom na 1117 E. 64 St. Tem potom se želi zahvaliti svojim številnim prijateljem za obiske in voščilne kartice. Prijatelji ga sedaj lahko obiščejo na gornjem naslovu.

Mendes France se približuje Moskvi; Anthony Eden študira položaj Evrope VELIKA NEGOTOVOST GLEDE ZAPADNE NEMČIJE

PARIZ, 13. septembra—Predsednik francoske vlade Pierre Mendes France, tako se trdi iz vladinih krogov, ima pripravljen načrt, ki ga bo predložil Sovjetski zvezi v odobritev. Ta načrt se tiče Nemčije. Nemčija mora biti nevtralizirana in razorožena. Mendes France se tako po teh vestih oddaljuje od zapadnega ameriškega bloka.

Britanski zunanji minister Anthony Eden se nahaja v zapadni Evropi. Trenotno je na posvetovanjih v Rimu, odtod pa bo šel v Pariz, kjer se bo razgovarjal z Mendeseom Francem. Po njegovih lastnih izjavah je namen njegovega potovanja po evropskih prestolih ta, da najde izhod iz položaja, ki je nastal, ker je francoska spodnja zbornica odklonila soudeležbo Francije pri skupni zapadnoevropski obrambi pod enotnim poveljstvom.

Nemški načrti in zahteve

Ker je propadla ideja enotne skupne zapadnoevropske obrambe, je Zapadna Nemčija postavila zahtevo, da se ji prizna popolna samostojnost, kot taki pa dovoli vstop v Severno atlantsko zvezo, kot 15. članice. (V Severni atlantski zvezi, ki šteje sedaj 14 članic, tudi Kanado in Združene države, so vse zapadnoevropske nekomunistične države, razen Španije, Švice in Švedske.)

Angleški zunanji minister Eden se je ustavil najprej v Bonnu v Zapadni Nemčiji in imel s kanclerjem Adenauerjem dolgotrajna posvetovanja. Pripomnimo tudi, da se mu v zapadnoevropskih prestolih posebna ameriška delegacija iz državne tajništva, ki ima bistveno iste naloge, kot si jih je zastavil Anthony Eden. Gre za to v kakšni meri naj se dovoli Zapadni Nemčiji samostojnost in oborožitev; pod kakimi pogoji naj se taka Nemčija sprejme v Severno atlantsko zvezo. V Bonnu je izšlo uradno poročilo, da sta se Eden in Adenauer v vseh vprašanih popolnoma sporazumela.

Zanimiv glas iz Nemčije

V mestu Heidelberg, kjer je tudi sedež ameriške vojaškega poveljstva čet, ki so nastanjene v Zapadni Nemčiji, se je vršilo zborovanje nemških veteranov, ki so se udeležili vojne v Severni Afriki. Zborovanja se je udeležilo 15,000 bivših vojakov, ki so ponovili stari princip nemške armade, da se tudi v novi nemški armadi vsakdo zaveže do zvestobe do smrti.

V tem smislu je govoril bivši general Ludwig Cruewell, ki je bil naslednik znanega maršala Rommela, poveljnika nemških čet v Severni Afriki. Cruewell je zagovarjal idejo skupne zapadne evropske obrambe. Obsodil je Francoze, ki so to obrambo zavrnili. Cruewell je govoril odkrito. Vedel je, da bi v skupni zapadni skupno poveljstvo, po principu enakosti in nezastopljive nje nemški general, nemški oficir in nemški vojak dobil prej ali slej odločilno besedo.

Dvoje značilnosti prinašamo iz tega zborovanja: Zborovanja se je udeležila vdova pokojnega maršala Rommela, ki je padel kot zarotnik zoper Adolfa Hitlerja, poleg nje pa tudi maršal Albert Kesselring, ki je bil zadnji

nemški vrhovni poveljnik v Italiji v zadnji svetovni vojni, prvotno kot vojni zločinec obsojen na smrt, kasneje pa pomiloščen in puščen na svobodo.

Druga značilnost je bila ta, da so hoteli člani prepovedane komunistične mladinske organizacije "Svobodna nemška mladina," motiti to zborovanje. Razdeljevali so letake, v katerih so pozivljali mestno prebivalstvo naj se dvigne zoper Hitlerjeve vojake. Razen tega, da je bilo nekaj teh mladeničev aretiranih, se ni zgodilo ničesar pomembnega.

Komunisti zadovoljni s Francozi

V vzhodnem delu Berlina, ki je pod komunistično upravo, je govoril predsednik vlade Otto Grotewohl. Hvalil je Sovjetsko zvezo in njen predlog, da se za celo Evropo osnuje skupna varnostna in obrambena pogodba. Grotewohl je čestital Francozom, da so zavrnili idejo skupne zapadnoevropske obrambe in je tudi trdil, da se bo isto zgodilo z vsemi podobnimi ameriškimi manevri, ki gredo za tem, da se Zapadna Nemčija zopet oboroži.

Miss America

ATLANTIC CITY, 21. septembra—Za "Miss America 1955" je bila v noči od sobote na nedeljo izvoljena 19 letna Lee Ann Meriwether, ki je visoka šest čevljev in pol. Tekme se je udeleževalo 50 kandidatkin, na zadnje je prišlo do izbire med petimi, med katerimi je bila tudi Barbara Quinlan, doma iz Alliance, Ohio.

Zmagovalka Meriwether je prejela nagrad v vrednosti \$5,000. Izjavila je, da bo končala svoje visokošolske študije. Na nastopu se je posebno izkazala kot odlična dramska umetnica.

POZNO, PA TUDI PREPOZNO

ISHPEMING, Mich., 13. septembra—Tukajšnja poštna uprava je prejela pismo, v katerem je bil ključ od hotelske sobe številka 16 hotela Nelson. Ključ je poslal gost hotela, ki ga tedaj, ko se je od hotela poslovil, ni vrnil. Gost, ki je bil očitno pozabljen, se je po dolgih letih spomnil na to, da je ključ vrnil. Tukajšnji poštni upravi pa je bilo znano, da je hotel Nelson popolnoma pogorel že leta 1929.

VSE JIM PRAV PRIDE

WASHINGTON, 13. avgusta—Republikanska stranka se zaveda, da razen imena Eisenhowerja nima za volitve nobenega stvarnega programa, ki bi vlekel. Zadnje dni volilne borbe hoče ameriško volilstvo presenetiti. Kaj pa naj bi bilo to presenečenje? Objava tajnih zapiskov konference v Teheranu in na Yalti, katere se je udeležil pokojni Franklin Roosevelt in katere so baje škodovala ameriškim koristim v zunanjem svetu.

Zadnje vesti

Oblačno, deževno vreme, tako v Ohio, Clevelandu, kakor v sosednjih državah na vzhodu in zapadu. Isto vreme bo tudi jutri. Najvišja temperatura dneva bo 74 stopinj, najnižja 54 stopinj.

Prva lastovica demokratske pomladi je priletela v državo Maine. Demokratski kandidat, sicer tudi pristaš New Deala, Edmund S. Muskie, star 39 let, je porazil, ko je šlo za gubernerja, dosedanjega republikanskega gubernerja Burton M. Cross, ki se je za to mesto drugič potegoval. Demokratje v Maine niso imele gubernerja od leta 1934 dalje. Muskie je zmagal z večino 22,000 glasov.

Vodstvo demokratske stranke to zmagajo komentira na ta način, da naj se republikanci ne skrivajo več samo za imenom Eisenhower. Napovedujejo, da bodo dobili pri jesenskih volitvah 60 novih mest v spodnji zbornici.

Ko so se otvorile šole in se je na jugu poskušalo s skupnim poučevanjem belih in črnih otrok, je prišlo v West Virginiji do neljubih konfliktov. Na mnogih šolah so stopili v stavko beli otroci, češ, da ne marajo skupaj sedeti s črnci. Tudi zveza staršev se je postavila na stran svojih belih otrok.

Tajfun, ki še razsaja, vendar z zmanjšano silo po Japonskem, je povzročil do sedaj 32 smrti, 40 oseb je pogrešanih, 11,000 pa brez strehe. Na povelje oblasti, je moralo na stotisoče ljudi radi varnosti izprazniti svoje domove.

Angleška kraljica mati pride dne 26. oktobra v Ameriko. Tudi ta obisk je uradnega značaja. Iz Amerike odpotuje na obisk v Kanado.

Po vzgledu Združenih držav, bo tudi Kanada umaknila večino svojih zasedbenih čet iz Južne Koreje. Napovedala je, da bo to jesen prišlo iz Koreje nazaj v Kanado 4,000 vojakov ali dve tretjini vseh kanadskih zasedbenih sil na Koreji.

47. obletnica poroke

Danes obhajata poznana Mr. in Mrs. Vincent Beno iz 1419 E. 51 St. 47. obletnico svojega srečnega zakonskega življenja. Najlepše čestitke k dogodku jima izrekajo sorodniki in prijatelji, ki slavlencema želijo zdravja in sreče, da bi dočkala zlato poroko.

ALI STE REGISTRIRAN VOLILEC?

Vsak državljan, ki je zamenjal dvoje rednih volitev, če se je preselil, ali če je od zadnjih volitev postal polnoleten, se mora registrirati, ali pa bo pri važnih jesenskih volitvah brez glasu. Vsi prebivalci Clevelanda in okraja Cuyahoga se lahko vsak dan registrirajo, če se oglasijo v uradu volilnega odbora, ki se nahaja na naslovu 1000 Superior Ave. (v posloppju na vogalu E. 9th St. in Superior Ave.) Zadnji dan registracije za novemberke volitve pa bo 14. september, ko bodo v ta namen odprta vsa volišča v okraju Cuyahoga.

"ENAKOPRAVNOST"

Owned and Published by
THE AMERICAN JUGOSLAV PRINTING & PUBLISHING CO.
6231 ST. CLAIR AVENUE CLEVELAND 3, OHIO
HENDERSON 1-5311 — HENDERSON 1-5312

Issued Every Day
Except Saturdays, Sundays, Holidays and the First Week in July

SUBSCRIPTION RATES — (CENE NAROČNINI)

By Carrier and Mail in Cleveland and Out of Town
(Po raznašalcu in po pošti v Clevelandu in izven mesta):

For One Year—(Za eno leto)	\$10.00
For Six Months—(Za šest mesecev)	6.00
For Three Months—(Za tri mesece)	4.00

For Canada, Europe and Other Foreign Countries:

(Za Kanado, Evropo in druge inozemske države):

For One Year—(Za eno leto)	\$12.00
For Six Months—(Za šest mesecev)	7.00
For Three Months—(Za tri mesece)	4.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3, 1879.

ŠTEVILO LJUDI IN PREHRANA

(2)

Pravimo, da je svet povezan med seboj. K tej povezanosti pa so pripomogle moderne iznajdbe, moderna tehnika. Kar se dogaja tam v daljni Aziji tudi na najskrajnejših točkah, odmeva sprčo "brezžičnosti" po vseh kontinentih. Leta 1776 so izdali v Philadelphiji deklaracijo o neodvisnosti. Da so obvestili o tem sklepu druge kolonije, je bilo treba obveščevalnih sredstev. Najhitrejši takratno obveščevalno sredstvo je bilo tekač—kurir. Najboljši tekač, ki je nesel kopijo te deklaracije iz Philadelphije v južno Carolino, je rabil polnih 24 ur!

Leta 1872 je Francoz Jules Verne izdal knjigo o "Potovanju okrog sveta v 80 dneh." Takrat je bila ta napoved—napoved moža, ki da sanja. In danes? Letimo z dvakratno hitrostjo človeškega glasu, vse razdalje so premagane.

Tudi sicer se vidi povezanost človeštva. Ena ideja porojena na enem koncu sveta, odmeva takoj na drugem koncu sveta. Kdo se je od naših starih neseljencev z drugimi Amerikanci vred zanimal za Korejo ali Indokino, ali Indijo, ali Kitajsko! Danes ko ima doma radio in televizija in ko ga naravno žene, da hoče zvedeti dogodke ne tu v Ameriki, marveč po vsem svetu, je tudi on sam zainteresiran za vse svetovne pojave. Kot povdarjeno, pa celo Združeni narodi smatrajo za najvažnejši svetovni pojav razmerje med številom prebivalstva in hrano, ki je ali ki naj bo na razpolago. Prebivalstvo nesorazmerno narasča, to drži.

Kako pametno urediti to vprašanje, da število rojstev ne bo previsoko sprčo števila smrti?

V Rimu so se pečali z obema vprašanjema. Glede smrti so ugotovili, da se sedanjemu rodu vsaj v civiliziranih državah smrti preveč ne mudi. Na splošno čaka pri človeku do 70 let. Vprašanje rojstev pa je težko rešiti. V Italiji na primer, ki je itak že sama ob sebi preoblijudena in bi morala eksportirati najmanj tretjino prebivalstva, da bi ostali dve tretjini lahko živeli človeka vredno življenje, je Mussolini postavil geslo: Čim več Italijanov! Na številna rojstva so bile zapisane celo posebno nagrade. Ozadje? Megalomanija diktatorja, da bo s številnimi Italijani osvojil gotove afriške kolonije, sploh čim več Italijanov, tem več vojakov, tem več italijanskega ugleda v svetu.

Pametni svet računa drugače. Danes se ponasamo s premogom in petrolejem; tudi naravni zakladi so izčrpljivi. Trdi se, da bomo v 75 ali 100 letih gledali nazaj na premog in petrolej kakor na zgodovinsko redkost. Izčrpali bomo oboje. Ali bo pomagala atomska energija, druge sedaj še nepoznane surovine ali pa sedaj najmodernejša teorija, da je treba pri produkciji živil bolj izrabiti sonce in njegove žarke? Vsa ta vprašanja pa so v zvezi z omejitvijo rojstev. Ljudi je preveč na svetu! In protisredstva?

Če vzamemo cerkve, predvsem katoliško, ki imajo na ljudi tudi svoj vpliv, naletimo na njihov nauk: Ali spolna vzdržitev, ali pa vzeti na znanje, da so otroci tukaj! Odprava plodu—to je tudi vprašanje, ki se različno obravnava. Večina evropskih držav na primer je odpravo plodu prepovedala, celo kaznovala, razen, če so zdravniki bili strokovnega mnenja, da je odprava potrebna radi zdravja in življenja matere. Na Japonskem je ta ustanova po zadnji svetovni vojni zakonito dovoljena. Ne gre samo za zdravje metere, marveč tudi za to koliko ljudi se v eni družini lahko preživlja. Od leta 1950 se je na primer v tej državi na leto izvršilo en milijon odprav plodu.

Ali na splošno zagovarjati sredstva, ki že v naprej preprečujejo zaploditev? Pri tem se izražajo bojazni, kako da bi taka medicina vplivala na splošno razvoj človeške konstitucije, hočemo pa zdrave ljudi. Kje je rešitev?

L. Č.

Urednikova pošta

O pikniku in drugem

EUCLID, Ohio—V nedeljo, 5. septembra se je vršil piknik krožka št. 3 Prog. Slovenk na prostori S.N.P.J. Lepo vreme je privabilo veliko število prijateljev v senco dreves, da se ohladi od grozne vročine, ki je vladala v mestu.

Piknik je izpadel jako dobro. Prav iskrena hvala vsem posetnikom, ki so nas obiskali ter s tem pomagali do boljše blaginje.

Zahvala gre tudi našim pridnim članicam, katere so se trudile, da ste bili posetniki postreženi z dobrotami in sicer: Mary Kobal, Mary Lokar, Frances Gorjanc, Louise Derdich, Josephine Henikman, Paula Durjava, Josephine Skabar, Olga Matjasic, Paula Miklavčič in Jennie Šilc.

Prav lepa hvala Mr. Derdichu, Mr. Durjava, Mr. Leskovec in Mr. Segulinu, ki so nam priskotili na pomoč.

Mrs. Jennie Možina je darovala torto in en dolar v blagajno, Mrs. Mary Mohorčič, dva dolarja.

ja, Mr. John Gustinčič pa en dolar.

Mr. John Mevlja je daroval pet dolarjev za Adamičevo Spominsko ustanovo. Prav lepa hvala!

Za krožek št. 3 Progressivnih Slovenk še enkrat lepa hvala vsem do naše prihodnje prireditve 14. novembra v Ameriško jugoslovanskem centru na Recher Ave.

Tajnica.

Glasbena Matica gostuje v Milwaukee in Chicago

CLEVELAND, Ohio—Glasbena Matica bo podala koncert v Milwaukee v soboto, 2. oktobra zvečer, in v Chicago v nedeljo, 3. oktobra popoldne.

Pevci in pevke se odpeljejo iz Clevelanda z vlakom v soboto popoldne. Če se želi kedo pridružiti turneji Glasbene Matice, naj to sporoči članom ali članicam Glasbene Matice do 20. sept. ali pa naj pokliče EXpress 1-8638.

Vožnja Cleveland—Chicago in nazaj stane \$17.22. Kdor želi iti tudi v Milwaukee, bodo to posebni stroški.

A. S.

Varujmo se kremenčevega prahu!

Silikozna je poklicna bolezen, za katero še ni nobenega zdravila. Bolnik, ki ima to bolezen se tega niti ne zaveda. Najprej dobi težko sapo; to lahko traja vzdržno leta in leta. Misli, da ima pač naduho, in se za to niti dosti ne zmeni. Bolezen pa polagoma napreduje, dokler niso pljuča že skoraj popolnoma uničena. Če je z boleznijo že tako daleč, začne tudi odpovedovati srce. Pljuča, ki jih je načela silikozna, so mnogo manj odporna in so lahek plen jetike—te tako pogoste spremljevalke silikoze.

Silikozo povzroča kremenčev prah. Največ ga je v kamnolomih, brusilnicah, šamotarnah, livarnah, čistilnicah odlivkov, kemičnih tovarnah itd. Prah, ki ga vidimo s prostim očesom, ni škodljiv, saj se tako veliki delci usedejo v nosni votlini in ne pridejo v pljuča. Nevaren je tisti prah, ki ga s prostim očesom ne vidimo. Praški so namreč veliki komaj do pet mikronov (pet tisočink milimetra). Ti se zelo težko sesedajo in jih dvigne v zrak že najmanjši preprih, če krojenje zraka ob premikajočem se telesu.

Kako bolezen nastane, zdravniška znanost še ni točno ugotovila. Obstajata dve teoriji, kemična in mehanska. Prva pravi, da se kremenčev prah v pljučih stopi in da pljuča razjedajo silicijeva kislina. Druga teorija pa pravi, da kremenčev prah že samo s svojo prisotnostjo načeneja pljuča. V pljučih se zamaše različni mehurčki, pljuča in kri zaradi tega ne dobe iz zraka dovolj kisika in zato teža sapa ter težave s srcem, ki mora pospešeno delati, da bi zagotovilo telesu dovolj kisika. Vidni znaki boleznijo se pokažejo šele kasno, torej takrat, ko je že prepozno.

Če torej vse to vemo, vemo tudi, kako se bolezen lahko obravnavamo. Edina obramba je, da preprečimo, da bi kremenčev prah prišel v pljuča. Če kremenca ne moremo nadomestiti s čim drugim, moramo zaščititi človeka.

Vsak, kdor dela s kremenom ali kremenčevim peskom, bi moral nositi masko. Ta pa ima svoje slabosti. Zelo neprijetno je namreč nositi pri delu masko. Pri težkem delu je dihanje hitrejše, maskina mreža se bolj zapira in ne prepušča dovolj zraka—vse to pa delavca močno moti. Zato je treba mrežico (filter) pogostje menjati, kar veliko stane. In dobre organizacije zaščitne službe je treba. Tretja sla-

ba stran zaščitnih mask pa je v tem, da na nobeni maski ne piše, koliko prahu prenese. Kljub vsem tem slabim stranem mask pa se je treba nanje navaditi, kajti boljše je malo potpeti, kot pa imeti razjedena pljuča.

Vsi tisti, ki naj bi delali v taki okolici, kjer se razvija kremenčev prah, naj bi bili prej zdravniško pregledani, če so dovolj odporni in telesno dovolj močni za delo pod takimi pogoji. Zaradi majhnih telesnih hib je človek bolj podvržen silikozni in mnogo prej zboli.

Drugi način varovanja zdravja pa je v tem, da delavca ločimo od delovnega mesta. To lahko napravimo s cevno masko, ali pa tako, da stoji delavec izven prostora, kjer se kremenčev prah razvija. Po nekaterih tovarnah nosijo delavci take maske, ki so s cevjo povezane z drugim prostorom, kjer je zrak čist. Na ta način ne vdihavajo s kremenčevim prahom nasičenega zraka. Drugod zopet je delovno mesto tako urejeno, da se dela s kremenčevim prahom v popolnoma zaprtim prostoru, sam delavec pa je izven njega. V ravenski železarni so na primer že zgradili posebno komoro, kot se takemu prostoru reče, kjer izpirajo livarski pesek z odlitkov, delavec stoji izven komore in skozi steklo opazuje ter uravnava postopek.

Tretji način varovanja pred silikozo pa je v tem, da zmanjšamo prah v zraku tako, da namestimo ekshaustorje in uredimo ventilacijo, s tem da sproti odvajamo prah z zrakom in znižamo odstotek škodljivih delcev na tisto raven, ki ni več škodljiva. To je seveda najidealnejši način. Često pa prašenje preprečimo z navadnim vlaženjem in škropljenjem. Voda in njeni delci se oklenejo prahu ter ga prikujejo na mesto. Zrak ostane čist!

Posebno nalogo pa postavlja varstvo pred silikozo naši tehnični inteligenci. Posledice silikoze bi morale neprestano opozarjati in vzpodbujati strokovnjake k temeljitemu proučevanju, kako bi zamenjali kremen v proizvodnji s snovmi, ki niso škodljive.

Vsekakor je treba tiste delavce, ki delajo v takih prostorih, kjer je kremenčev prah, večkrat zdravniško pregledati in se truditi, da delavci ne bi delali delj časa na ogroženem delovnem mestu.

Ob Tihem oceanu

Piše FRANK KERZE

Danes ko to pišem, je Labor day, kar bi se reklo po naše: praznik dela. Pravzaprav bi moral reči, če bi bilo dobesedno postavljeno—delovni dan. Ampak delovni dan je vsak dan razven nedelje. Zato ostanem pri besedah:—praznik dela. Nimamo v Ameriki preveč praznikov, če primerjamo našo Ameriko s starim krajem. Tudi niso taki, da bi si jih človek želel. V stari domovini smo imeli znamenite Božične in Velikonočne praznike katerih smo se veselili vsi. Če človek dolgo živi, izkusi vse mogoče na tem svetu. Večkrat premišljam svoje življenje vse od prvih začetkov pa do danes. Videl sem mnogo lepega, umetnega, vzvišenega in nepobaznega. A nad vsem tem so spomini na Božične in Velikonočne praznike nekaj tako veličastnega, da stoji daleč nad vsem, kar človek doživi in izkusi.

Imamo tudi v Ameriki nekaj Božič, ki pa je več ali manj v rokah tistih, ki prodajajo. Po hišah, ki jim pravimo domovi, sicer gore lučke, o ljudeh bi pa rekli: "njih srce je daleč od mene."

Torej praznik dela imamo danes. In kaj je delo? Vse naše življenje. Dela so težka in lahka, prijetna in neprijetna, taka, ki donašajo in odnašajo, delo doma, delo na polju, v tovarni, na zemlji, pod zemljo in v zraku. Vsi smo v večnem delu.

Praznik dela je nekaj mejnik v teku enega leta. To se razume tako. Pred tem praznikom imamo poletje—prijetno, sončno vreme, četudi je kakšen dan tak, da bi ga najrajši postavil kam med novemberske megle. Pa mine tisto in leto se iznova vrne. Vse do praznika dela. Tedaj se pa nekako vse neha.

Nisem eden tistih, ki bi kaj dosti pazil na vreme. Vendar pa moram reči, da sem nekak prerok vsaj enkrat v letu. Ko se bliža praznik dela, nehoti mi hodi na misel dež. Lahko baš tisti dan, lahko malo, prej ali kasneje—toda dež gotovo pride. Ne tisti prijetni dež, ki tako lepo ohladi vroč letni dan.

To je dež, za katerega se narava pošteno pripravi. Megle se začno vlačiti ob bregovih, od nekega prihaja čuden hlad, ki človeka kar stresa. Zakaj hlad je dober opomin, kaj nas čaka. Zima, tista dolga, zoperna zima, ki vniči vse, kar nam je gredo srce.

Živim v mestu, ki ima sicer svoje krajevno ime, ampak spada v resnici pod Los Angeles. Mimo hiše vodi cesta, koder hiti dan za dnem dosti otrok v šolo. To so pa moji prijatelji, s katerimi kaj rad izmenjam po par besedi. Me zanima, kako presojajo ta svet, kaj mislijo o šoli, o vremenu ali cveticah, ki jih spremljajo takorako od vsake hiše. Običajen pozdrav z njimi je "haj," katero besedo navadno podkrepiš z roko, če nimaš kaj posebnega v nji. Po otrocih presojamo, kakšni so njihovi stariši. Mimo gre dekletke v lepi rožnati obleki, skrbno počesane in umite, da jo človek z veseljem sreča. Malo za njo prihaja druga, katere razkopani lasje niso imeli tiste nege, kakor pri prvi. Vrstijo se otroci mimo mene, slednji ima svoj "haj" zame in mogoče še majhen nasmeh. Posebno pogumni se mi zde tisti otroci, ki stoje ob ograji in izkušajo pronači, kako se imenuje ta ali ona cvetlica. Jaz jim izkušam vstreti in imam zmiraj pripravljena razna imena. Niso to sicer imena rož, ker jih je preveč na svetu in sem že davno obupal, da si zapomnim pravo ime. Navadno jih delim tako kakor tista moja znanka v Clevelandu. Njen red je tak. Roža je roža, pa naj ji pravi kakor hoče. Deli jih pa tako. "Ta bele, ta plave, ta rdeče in ta šekaste." Vsaka roža ali

cvetlica spada v eno izmed teh kategorij, pa je konec botanike.

Včasih pride tako, da nosijo otroci svojim učiteljicam šopke. Če imajo doma kaj obdelanega vrta, gre seveda od tam. Če so pa stariši leni ali če jim je vseeno, kakšen plevel uspeva na vrtu, potem se ustavi pred našim vrstom in beračijo za par cvetic. Nekaterim se ustreže, za vse pa ni dovolj. Takim dopovedujem, da je vsaka cvetlica najlepša tam, koder raste in cvete.

Če bi rekel, da je dosti kislih obrazov, ker morajo v šolo, bi ne povedal resnice. Je tako. Dekletka hodijo jako rada v šolo. Mogoče se jim malo obraz skisa, kadar so v višjih razredih, koder pride na vrsto tudi računstvo in druge težave. Kar je pa začetnih razredov, je pa splošno zadovoljstvo pri veliki večini vseh otrok.

Ampak to ne velja za fantke. Ne vem, kako je to, da nosijo punčke tako srečen in zadovoljiv obraz, fantki pa po veliki večini kislega, kot bi jim trl stenice pod nosom. So nekateri, ki tudi pozdravljajo z "haj," ampak ne toliko, kakor pri deklicah. Če jih vprašam kaj o šoli, ti izmikajo obraz.

Nekateri otroci spadajo med "sisi." Nekaj jih je, ki morajo biti spremljani od mater. Te raje z njimi vse do zadnjega vogla. Potem pa stoje tam in gledajo za svojimi, dokler ne izginejo med vratmi. Tedaj preneha tisto pozdravljanje, ki velja otrokom. Obrnejo se počasi in gredo proti domu. Ne naravnost—zakaj svoj odhod z domačim "panžem" naravnajo tako, da pridejo baš ob nekem gotovem času do nekega vogla, koder se prej ali kasneje snidejo z sebi enakimi in potem se začne seja, ki traja tako dolgo, dokler ne zastražkajo noge. Potem gredo vsaka h sebi, pa ne naravnost. Ta in ona se opetovano obrne, da popravi to, kar ji je povedala, ali pa, kar ji je prišlo na misel potem, ko je bila ona druga že na potu proti domu.

Zanimivo je to, da so po navadi fantki tisti, ki hočejo biti spremljani od mater. So posebne sorte ti otroci. Navadno skrbno umiti, gladko počesani in sploh tako oblečeni, da bi jih človek lahko djal med "sports." Ali "sisi".

Kadar gredo otroci po šolah, postane v naselbini nekako vse mirno. Človek se nekako odpočije. In če te zanese slučajno pot mimo kake šole, pa si misli, da je največja iznajdba na tem svetu—ljudska šola. Baš kadar so ti otroci toliko odrasli, da so doma povsod napoti, pa pride na vrsto šola.

Šole so tukaj zato, da se otroci uče. Tako je bilo v stari domovini. Ali je tako tudi v Ameriki? Na misel mi prihaja pogovor starih Rimljanov, ki se je glasil v prestavi: "Poln želodec se ne uči rad." V Ameriki jamrajo vsak dan, nad šolami in otroci. Pravijo, da se otroci kar ne marajo več učiti. Čemu pa? Dolar pozna vsak, in kraji, koder so vse se zabave, so vse naokoli. Kar človek rabi, je dolar in dobro karo. Vse drugo se najde. V starem kraju sili vse v šole, v Ameriki vse iz šol. Listi in radio vprijejo dan za dnem, da naj gredo otroci v višje šole in se izuče recimo za inženirje, katerih najbolj manjka.

Praznik dela mi je bil od vselej zopern. Leto je dolgo, jako dolgo in najdaljša v njem je zima. Pa gre vse po vrsti. Enkrat septembra pada slana po večini v vseh naših državah. Človek se trudi od pomladi, to se pravi od "Decorating day" pa do Labor day—to-rej vsega skupaj tri mesece. Sadiš in kultiviraš vrt, kupuješ cvetlice in rože, da bo vse lepo

okoli hiše. Dan za dnem hodiš občudovat skrivnostne naravne sile in ko se ti začne odpirati cvetje, si kar ves srečen. Človek bi rad videl, da bi bilo malo drugačno gospodarstvo v naravi, kakor je. Govorimo o pomladi, pa je nikjer ni dosti. Po večini mora biti ogrevana vsaj dve tretjini vse dobe. Enako je z jesenjo. Na zimo z več ali manj mrazom moraš računati kar sedem mesecev, kar je vsejedno malo preveč. To je, kar me je vse življenje gnalo v gorkejšje kraje, recimo kakor je Florida ali Kalifornija, koder ima človek res nekaj od leta.

Zato se tukaj ne bojim praznika dela, ker mi nič ne spremeni. Baš nasprotno. Tisti, ki zapisujejo vreme od meseca do meseca, trdijo, da so sicer vsi meseci dobri, a najboljši in najlepši da je september. Tukaj ga imamo za lepo pomlad. Septembra meseca še vedno teče sok, da je drevje in grmovje "moževno," to je, da se pretaka mozek. Kdor ima kaj polja, orje in seje. Baš ta mesec je najbolj primeren, da poseješ njive s takimi semeni, katerih sadeži so bolj odporni proti hladu. Je tako. Mraz sam ne škodi toliko, če ne pride do slane. Ta pa včasih nagaja in sicer zato, ker padajo v Kaliforniji nenavadno težke rose. Gorkota iz zemlje in hlad iz morja da tako roso, kakor dobro močan dež. Sadeži, katere sade ali sejejo zdaj, dozorevajo decembra ali januarja. Sem-kaj spada zlasti korenje, s katerim zalaga Kalifornija vse države.

V politiko se rad ne vtičem, ker jo ne razumem. Kako pa bi bilo mogoče drugače. Kar pogleda te boje v Washingtonu. Senatorji so vsi pod eno streho, kadar so v senatu. Če pride kaj navzkriž med njimi, bi človek mislil, da pojdejo prizadeti v kako bližnjo dvorano in se tam, če potreba, tudi zbili.

Potem bi se lepo nasmejali, ko bi se vrnili v dvorano senata. Tako bi človek sodil, da bi šlo, če bi bilo ljudem od tega, da zmaga pamet, pravica in resnica. No, pa ni bilo tako. Naredili so iz špetira javno predstavo, v katero vtkajo svoj nos milijoni—ne dolarja, ampak ljudi. Pa če bi bilo to vse. Primem liste v roke. Kaj najdem tam? Vse tisto, kakor na radio, televizijski ali na shodih. Človek bi nič ne rekel, ko bi bilo vse to zastoj. Ampak velja denarja. In ne samo to. Beseda miče, vzgled pa vleče. Tako je naš pregovor. Pa bo kdo rekel:—od kod je ta mladina, ki se ne mara učiti niti voditi recimo do pravega življenjskega poklica. Kaj mislijo ljudje, da je mladina tako neumna, da pojde mimo, koder je prilika za pošten tepež? Nak, mladina ni neumna. Ona gre svojo pot. In če je ta pot napačna, ni kriva ona sama, ampak tisti, ki danes vodijo med nami. Vodijo—kam? To je vprašanje, na katerega se kaj težko odgovori. Mogoče bi bil najboljši odgovor od mladine same, ki sicer ne odgovarja z besedo, pač pa z—dejanji. In ta dejanja nam teže dušo. Ni tako prav, kakor dela mladina danes. Hm, kaj je prav, kar dela stariši, pred vsem politiki? Čigave so milijarde, ki padajo v brezno? Naše gotovo ne, ki živimo danes. Tisti, ki pridejo za nami, je pa današnja mladina. Ti so pravi gospodarji.

Pred nekaj tedni smo čitali po vsem konservativnem časopisu, kako fino se dela in služi, kako izginja depresija. Vse gre tako, kakor je prav in vredno vsega, kar pada iz naročja republikanske stranke. Na drugi strani pa nastopajo govorniki in trdijo, da se naše gospodarsko stanje resno maje. Vrste ljudi brez dela se množe, imamo tri in pol milijona takih, ki štapajo, potem polona milijon takih, ki ne delajo drugo milijon takih, ki ne delajo stalno. To bi bilo še pet milijonov ljudi brez bodočnosti. V nekaj mesecih jih bo še par milijonov več. Zakaj?

Ker imamo—kaj? Odgovorite sami.

ZGUBLJENA

Miha Remec

Počasi sta dedek in vnuk stopala po asfaltni cesti, obsijani s posevnimi žarki jutranjega sonca. Zaostala sta za zgodnjimi potniki, ki so hiteli v mesto, zaostala sta za vsem vrvežem z jutranje ga vlaka in zdaj sta njuni osamljeni postavi vplivali presenetljivo vpadljivo na gladkem asfaltu. Dedek je bil sicer praznje oblečen, vendar je njegova, nekoliko temna obleka, v pol stoletja toliko zbledela, da je zdaj imela barvo zemlje, orne zemlje v poletni pripeki. Tudi obraz je imel tak, zemljasto-rjav, zgubančen ter poračen s srebrenkastim plevom kocin; razen sivkastih, malce nezaupljivih oči, je bil ves nekakor prsten, kot bi se ravno kar dvignil iz zoranih njiv, iz zemlje—in nehoti se je opazovalca vsilila misel, katera neizprosna nujna ga je odtrgala od tam in prestavila semkaj, na izglajeni asfalt mestne ceste. V desnici je držal okovano palico, ki je z enakomernim potrkavanjem spremljala njegov hod, še kar strumen za očanca s sedmimi krili, z levico pa vnuka. To je bil majhen, šestleten pobič, s klobočkom mahovnat-zelene barve, okroglega obraza in rdečih lic—otrok širnih polj, otrok travnikov, ki je strmel v procelja mestnih hiš z velikimi, kot plavica sinjimi očmi in odprtimi usti. Njegove široke, navzgor spodvijte hlačnice so mahedrale, ko je drolil zraven dedka (trudil se je hoditi nadvse možgato), novi, okovani čevlji pa so neubrano motili potrkavanje dedkove palice.

Tako sta stopala molče naprej in dedek je tu in tam globoko vzdihnil ter obstal. Tedaj je trkanje palice ponehalo, gledal je hise in vnuk je gledal njega, dokler ni zopet zdihnil in sta nadaljevala pot. Pri vsakem takem postanku je vnuček nameraval nekaj reči in končno je le upravljal iz sebe:

"Dedek, kje pa so mati?" "Mhm, Jožek, kmalu bova tam, le priden bodi..." je rekel. Ustavila sta se na ogromni ploščadi Trga Revolucije, kjer je stal kip upornika, s kljubujoče dvignjeno pestjo, s puško v žilavi levi—in bronasti kip je bil ves rdečkast v soncu, ki še ni obhajalo trga spodaj. Avtomobili in ljudje so hiteli mimo, dedek in vnuk pa sta stala strašno majhna in strašno nepomembna med vsem tem. Ko je vnuk tiho sto vprašal, se je njegovo čelo še bolj zgubalo, lice mu je predla skrb z nešteti gubami: tak je bil, kadar so se hudo urni oblaki zgrmadi na obzorju, seno pa je ležalo v kopicah na travniku. "Kje le je, Lizika, le kje?" je tudi sam pomislil. Kje je zdaj njegova hči, ki je pred leti (svojih deset let bo) odšla v mesto?

Dolga leta je od tam pošiljala denar in dolga leta je ni bilo domov—ko pa je prišla, je prišla s seboj tega krušnega otepača (z nekim nemškim soldatom ga je imela, bogopomagaj, saj ni bila sama kriva in pokorevca bi lahko prišla kdaj po gledat, ker je njen navsezadnje ni prav nič kriv, če je nemški soldat njegov oče. V svoji preprosti presoji je menil, da mati mora imeti otroka pri sebi in ni mogel odpustiti Liziki, da se prav nič ni brigala zanj. Saj je Jožek niti pozna ne več, ubogi črviček, lastne matere ne pozna (očeta tako nikoli ni poznal in ga ne bo)—kam je prišel ta svet!

"Dedek, kje so mati?" se je zopet plašno oglašil in ga premitil v mislih.

"Mhm, Jožek, koj bova prišla, le priden bodi..."

Palica je trknila ob tla in šla dalje čez Trg Revolucije, po cesti Zmaga na dragi konec mesta—tam nekje je bil njen zadnji naslov in tam se je dedek nameril iskati.

Temačno stanovanje je odprla debelušna, v obraz zaripla gospodinja in vsa presenečena ogledovala čudno dvojico pred vrati.

"Bogdaj, bogdaj, kaj je Lizika doma?" je začel dedek.

"Katera Lizika?"

"No, Grabarjeva Lizika, ki tu stanuje..."

"Nič več ne stanuje tu, že od jeseni ne. Preselila se je, ker ji stanovanje ni bilo všeč, brez posebnega vhoda je in ona je pač hotela..." Prestrašila se je, da ne bi rekla kaj preveč in vprašala: "Kdo pa ste?"

"Njen oče, Grabar sem," je rekel dedek in ni nič opazil, kako se je ženska začudila in kako ga je sočutno gledala z ribje motnimi očmi, ko je govorila:

"Vi ste njen oče, res? Saj skoraj ni mogote, res ne, bila je kot v mestu rojena—jehata!—kako lepe obleke je nosila! In vi ste njen oče, kdo bi si mislil..."

"Pa veste kaj, kje je zdaj Lizika?"

"Na Traviški cesti dvaindvajset se je preselila, če je še tam. Nič se ni oglašila, odkar je odšla. Nazaj čez mesto morate..." in nadrobno mu je popisala, kod se pride na Traviško cesto, nakar se je še malo čudila in dedek se je poslovil:

"Hvala lepa, pa srečno! Pojdite, Jožek, zdaj jo kmalu najdemo."

Spet sta počasi stopala po cesti mimo velikih izložb, mimo imenitne kavarne "Orion", prehiteli so ju pešci in avtomobili; dedkova palica je trkala ob pločnik, trkala spet čez Trg Revolucije, ki je bil že ves obsijan s soncem, in ura na mestni stolnici je ravnokar leno odbila deseto.

Na Traviški cesti dvaindvajset jima je v pritličju odprla motno zasteklena vrata mlada ženska v rožnati halji, dišeča po neki osladni vonjavi.

"Menda ste se zmotili," je naglo rekla, preden je utegnil dedek izustiti svoj "bogdaj," in hotela takoj zapreti vrata, on pa je prijel za ključko ves prestrašen in vzkliknil:

"Ne, ne, Liziko iščeva, Grabarjevo Liziko!"

"Liziko?" Njeno brezkrvno, rumenkasto lice se je izkrivilo v otožen nasmeh in priprla je z modrimi kolobarji podplute oči. "Nekoč je stanovala tu, pred menoj je stanovala tu in zdaj je ni več..."

"Jezus, kaj se je zgodilo?"—je zasopel dedek.

"Nič. Odšla je neznankam..."

Iskali so jo že mnogi, zdaj sem jaz tu, saj je vseeno..." Pozorno je pogledala dedka. "Ampak takšni, takšni je niso nikoli iskali. Kaj pravzaprav hočete od nje?"

"Njen oče, Grabar sem," je onemoglo vzdihnil in ženska se je zdržnila, zaprla veke vranje—črni oči in mu nežno stisnila roko. Zdelo se je, da ta ženska ni ničesar na svetu spoštovala in vendar jo je beseda očeta pripravila, da je rekla zelo nežno in zelo spoštljivo:

"To je druga stvar, če ste njen oče. Elizabeta se je preselila na bolje in mi zabičala, naj nikomur ne povem, kam. Ker pa ste njen oče, vam bom seveda povedala. Zdjastanuje izven mesta, v rdečkasti vili na cesti 29. novembra. Ne morete zgrešiti: vila je na desni strani in ima stopnišče spredaj... Da, Elizabeta je imela srečo, veliko srečo! Zbogom, očka!"

Zopet se je otožno nasmehnila, mu stresla žaljavo roko in zaprla, on pa je še stal nekaj časa pred vrati, nakar je rekel vnučku:

"Pojdiva, Tonček, tudi tukaj je ni..."

Nazaj v mesto gredoč sta počivala v mestnem parku. Grabar se je trudno sesedel na prvo klopi in prvič ta dan spustil vnučkovo ročico, ki je ves čas in vsa potna ležala v njegovi. Prižgal si je smrdljivo pipo in šaril s konico palice po pesku pred seboj ter strmel v tla in gubančil čelo: Ne, to mu sploh ni bilo všeč, da se Lizika tako seli in da je naročila tej ženski (bila je res zelo prijazna ženska), naj nikomur ne pove, kam. Lepa reč, da tako zgine (in ženska je celo rekla na bolje) in nič ne piše že od jeseni in tudi denarja ne pošlje, zelo čudno, če je res na boljsem in ko ve, da denar mora pošiljati. Mora pošiljati zaradi tega otroka, ki sedi tu ter binglja z nogami in žuli kos rženega kruha. Moj bog, tak otepač vendar nekaj stane! Zato jo mora poiskati, mora ji povedati svoje, saj je zmeraj poslušala in ubogala.

"Greva, Tonček," je zamrmral in se težko dvignil, "greva, da bova prej tam."

Palica je škrtnila v pesku, prijel je malčka zopet za roko in nadaljevala sta svojo pot, nazaj po asfaltni cesti, nazaj čez Trg Revolucije, nazaj čez vse mesto. Sonce se je že vzpenjalo proti poldnevu, asfalt je postal enak haker ter izpuhteval neznošno vročino, dedek in vnuk pa sta enakomerno stopala v tej žgoči luči poldneva novemu cilju naproti.

Poldan ju je zalotil pred stolno cerkvijo, katere dva koničasta stolpa sta bodla navzgor v prozorno sinjino junijskega neba z vso mogočnostjo in veličastjem gotskih zvonikov in ko so z lin zadoneli zvonovi, zvonec poldan, je bila podoba veličastnosti dopolnjena. Zato sta dedek in vnuk spodaj pod stolpi izgledala neizrečeno majhna in samotna. Obstala sta in on je snel kloboč in tudi ono je snel svojega—razoglavla (on srebrno-sivih, ono zlatistih las) sta stala tam ter se pokrižala, znoj pa jima je curel po licih in ono je bilo vse marogasto, pa so bučali, stolpa sta kipela v sinjino in sonce je skoraj navpično usipalo razbeljeno luč nanju.

Potlej so zvonovi odzvonili in bilo je iznenada zelo tiho, le palica je trknila ob tla—prvič, drugič—in šla sta dalje, dalje.

Vse skupaj se je zgodilo neverjetno naglo.

To je bila brez dvoma hiša, kjer je stanovala. Rdečkasta vila med zelenjem akacij in belo stopnišče pred njo... Grabar se je razveselil, da je iskanja vendar že konec in da sta prišla, še bolj je stisnil vnučkovo roko in podala sta se čez cesto k stopnišču. Ker je bil malce naglušen, ni slišal avtomobila, ki je pridrsel ob robu ceste, dokler niso blazno zacvile zavore in so kolesa pustila sled na razbeljenem asfaltu.

"Kam k vragu gledaš, stari!" je zavpil možki v razpeti srajci in skočil iz voza.—"Kam zišjaš, bi rad vedel! Presmeta starina, vsaj zavoljo otroka bi pazil!"

Grabar se je ustavil kot vkopan, vnuček se je stisnil k njemu in začel smrkati, on pa je nenadoma široko odprl oči in zadregav nasmešek mu je prišel na lice, kajti iz avtomobila se je prikazala ona—Lizika. Čeprav je imela kratko porezane in svetlo pobarvane lase, čeprav je nosila bogato skrojeno poletno obleko pisane barve in čeprav si je pravkar namenila nadeti protisončne naočnike, je vedel, da je to ona, prav taista Lizika, ki je nekoč pasla njihovo kravo na travniku, Lizika—njegova hči, Lizika—mami tega otroka, neizpodbitna mati, ker je imela natančno take modre oči kakor tale pokovec tu—zato se je stari Grabar še bolj nasmehnil z brezobzorni ustnicami in pozdravil:

"Bogdaj, Lizika, sva te le našla!"

Ona je ta hip vse dojela in obstala negibno, z eno nogo še v avtomobilu, z drugo v belem opanku iztegnjeno na asfalt, držeč v rokah torbico in protisončne naočnike, stala je kakor človek med odločitvijo za življenje ali smrt, njene pordečene ustnice so se skrivilile in ves lep, še zelo mladi obraz je izdajal nedopovedljiv boj v njej, ki ga oče ni razumel in je zato preprosto dejal:

"No, no, Lizika, saj je vse prav, saj nič ne zamerim..."

Moški je bil že sredi stopnic, ozrl se je in zaklical:

"Elis! Se je kaj zgodilo, Elis?"

"Ah, nič, nič ni, Boris," je pretirano malomarno rekla in se odtrgala od avtomobila ter stekla po stopnicah. Njeno široko krilo je zvihralo, beli opanki zamigotali, dedek pa je gledal za njo s pozabljenim nasmeškom okrog ust, pozabljenim, ker se je v njem ta hip dvignilo nekaj strašno

grenkega, ga zgrabilo za gola-nec in mu izsillo solzavico v oči.

Usmev odpuščanja pa mu je še igral okrog ustnic, kajti mišice niso delovale z naglico čustev.

Ni se ozrla niti enkrat nazaj, le na vrhu stopnic je slišala trkniti palico ob pločnik: tak—tak—vedela je, da zdaj oče odhaja, da njen sin odhaja z njim in da se ne bosta nikoli več vrnila...

"Boris," se je zgovorila v veži, "nekaj sem pustila v avtomobilu, počakaj me v sobi, precej bom nazaj."

"Prav, le idi. Razburjena si videti, Elis, ta stara neroda bi res lahko zakrivil nesrečo."

Tekla je na vso moč navzdol po stopnicah, tekla po cesti za njim in poklicala: "Oče, počakajte me, oče!" on pa je šel kar naprej, ni se ozrl in ko je pritekla vstric ter hotela objeti sina, jo je odrinil z robati krikom:

"Stran, stran, ti rečem, ženska, ne dotakni se tega otroka!"

"Ampak oče, prosim, prosim vas, oče!"

"Stran, stran, sem rekel, ženska nič vredna, stran in ne reci nikomur več oče in nikomur več sin!"

"Poslušajte vendar," je prosila, "saj nisem mogla... Res nisem mogla, razumite, da on ne sme vedeti, da on ne sme nikoli vedeti..."

"Pusti otroka, drugače te tako opilim s to palico, da boš s pasjim hodom šla k njemu, ti candra candra!"

Ko ji je to zabrusil s hripavim glasom, se je zdržnila kot z bičem ošvrknjena, onemela je za nekaj časa in nato strastno vzklopela:

"Kaj vi veste, kakšno je bilo moje življenje tu in koliko sem morala pretrpeti! Kaj vi veste, kako sem služila denar prej, kaj vi veste? Zdjaj je vsega tega konec, konec, ker me bo on vzel in on me ne bi vzel, če bi to vedel; vse drugo bi mi odpustil, samo to ne, ker je oče nemški vojak..."

Razumite, vzel me bo in pošiljal vam bom zopet denar, mnogo denarja... Prosim vas, oče, pustite, naj ga objamem, potem grem, res takoj grem..."

Grabar se je sunkoma ustavil in obstal ves ponosen, neizprosno kakor zemlja, katere barvo je

imel. Odrinil jo je z obema rokama ter dvignil palico in tedaj se je vnuček oprijel njegove hlačnice in zavpil: "Dedek, ne! Ne!" strmel s preplašenimi, kot plavica sinjimi očmi v prav iste oči svoje matere, ki je ni poznal, in še enkrat kriknil "ne" v bojazni, da bo dedek udaril to lepo žensko, on pa je vedel, kako strašno je znal dedek udariti kravo, če je bil jezen... Ona pa, ko je zaslišala ta "ne" svojega otroka, je zaihnela: "Tvoja mama sem!" ter hotela k njemu, a stari jo je spet odsunil in neusmiljeno zakrlical:

"Candra! Ne boš se ga dotaknila, dokler sem živ, tako mi bog pomagaj!"

Nekaj ljudi je prihajalo po cesti—vedela je, da bodo ljudje videli in bodo govorili, da bo tudi on zvedel, če še ostane tu, odločiti se mora—in še enkrat se je obupno ljubeče ozrla v sina, kot bi hotela z očmi odpoljubiti vse z njega, tudi umazane maroge po licih; nato se je obrnila in odšla počasi, z opuščeni rokami in sklonjeno glavo, kakor človek, ki so ga maloprej neusmiljeno pobili na tla.

"Nič ne jokaj, Jožek," je zadahano pravil Grabar vnuku in si obrisal čelo z drhtečo roko, "candro sva odgnala, candra pa požirajo svoje lastne otroke, veš, Jožek... Nič ne jokaj, saj si pri meni in nisi nič kriv."

"Kje so pa mati, so bili to mati?" je hlipal.

"Ne, to je bila candra, tvoje matere ni več..."

Pojdiva, nič ne jokaj, saj bova kmalu doma."

Popravil mu je kloboček in ga prijel za roko, palica je zapela po tlaku: tak—tak—in stopicala sta nazaj v mesto prav tako kot prej, samo da nista ničesar več iskala, ker nista ničesar našla.

Na večer se je poletna ploha izlila nad mestom ter pobrala prah in vročino z ulic. Ljudje, ki so mimogrede zašli v kletno točilnico "Pri dobri volji," so lahko videli čudno sliko v najbolj temačnem kotu: Stari Grabar je

sedel pri tretjem poliču močnega vina, pil na pozabljenje in strmel v tla. Sivi lasje so mu razmršeni viseli čez čelo in nenehoma je grabljal s prsti mednje. Vnuček je spal kakor ubit na klopi z raze in dedek ga je od časa do časa pogladil po zlatih kodrih. Ves poldan je tako sedel in ko se je docela stemnilo, je potegnil iz žepa srebrno uro—zbudil otroka, ki se je preplašeno ogledoval okrog—nato sta odšla iz točilnice "Pri dobri volji."

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti njuni blazno skrivenčeni senci ni bilo je videti, kakor da gresta po začarani črni reki iz podzemlja, mimo hudobnih zelenih oči več in škratov, da gresta daleč tja, kjer konča svetlobna povorka mestnih luči in začenja baklada vesoljnih zvezd.

Šla sta proti postaji po široki cesti, obsijani z nešteti lučmi, ki so se zrcalile v mokrem asfaltu. Neonski napisi vseh barv so migotali ob cesti s pošastno mrzlo svetlobo. Čeprav je dedek hodil na široko, se je včasih opotekel kot lesena lutka, za njim sta se tihotapili po mokrotni cesti

STIŠKI TLAČAN

Povest iz druge polovice XVI. stoletja

Spisal

IVAN ZOREC

(Nadaljevanje)

"Žito je bilo preperelo, tudi moka je že kopela — za našega kuharja ni prav nobene cene več imela," se je pater z levece nekoliko nasmehnil. Gosposki pater je zardel in ga pisano pogledal.

"Saj bi ljudstvo trpelo voljno, če ga zemljiška gosposka ne bi dražila s krivicami in preganja-

CHICAGO, ILL.
FOR BEST
RESULTS IN
ADVERTISING
CALL
DEarborn 2-3179

REAL ESTATE

MARKHAM — 3 bedroom ranch home; 170 ft. corner lot; tile bath, kitchen and utility room. Many more improvements.

Harvey 68132
16133 S. Hamlin Ave.

OPEN HOUSE SUNDAY 1 to 5 P. M. — 3 bedroom home; gas heat; tile kitchen and bath; 2 car garage.

2710 No. 75th Ave., Elmwood Park—or call GLadstone 3-3372

NORTHBROOK, vicinity — Large 4 room brick ranch house with extra large utility room, garage, chicken house on large lot. 100x627. Close to schools, shop. By owner. Low down payment. Call Northbrook 1794M

9206 S. THROOP—Choice location. Open 1-7 — 6 room bungalow; gas heat, tile bath, now vacant. Near schools, stores, Rock Island and CTA.

Palos Park 1421

WORTH — Lovely large 6 room pressed brick residence. 2 car brick garage. Full basement. Stoker hot water heat. Lot 80x177, fully landscaped. Country living with city conveniences. 11117 Depot St., 1 block east of Harlem.

Worth 2286R

By Owner — 5 ROOM BRICK HOUSE, 1 extra up. Enclosed porch, 37½x125 ft. fenced lot. Garage. Open house. \$17,300.

5850 Warwick
MUIberry 5-4580

BRICK BUILDING — 4 heated rooms in basement plus laundry. 6 heated rooms 1st floor; 2nd floor - 6 rooms stove heat. 2 car garage.

CRawford 7-8892

By Owner — EXTRA LARGE 7 room frame sided residence; gas heat; 1½ baths; tile kitchen; enclosed porches; 2 lots. Vicinity Kostner-Dickens. \$26,500. — You save agent's commission. By appointment.

SPaulding 2-0023

WHEATON — Owner offers large corner property. 7 room brick; steel casements with rollaway screens; ceramic tile in 2 baths and kitchens; new St. Charles kitchen units, stainless steel surface dishwasher; fireplaces, finished room and lavatory in basement; gas heat; rustic summer house; brick garage; good location; lovely trees. \$24,500.

WHeaton 8-3128

FOR SALE by owner — 1½ story brick; 6 rooms down, 3½ up; income property. Full basement; hot air heat. Reasonable or best offer.

5447 W. 63rd Place
Portsmouth 7-0946

WESTMONT ACRES — Shaded 6 room frame; 103x147; gas heat; garage; \$14,500.

428 Kenilworth
Hinsdale 3409

NORWOOD PARK

Quality home for a large busy family, 5 bedrooms, 3 baths, 2 kitchens, breakfast room, large recreation room with bar, oil hot water heat, 2 car garage. Furnished garden house, bar-b-que, fountain, formal garden, 26 fir trees, tile roof, copper gutters, lot 83x177, fenced in, sprinkling system.

Valued at \$66,500.

Offered at \$47,500. By Owner.

6235 N. NEWCASTLE
ROdney 3-6808

nji," je opat povzel. "Tako pa je začelo mrmrati, marsikaj sem zvedel in prav bojim se bližnjih časov. Tlačani še niso pozabili prvih kmečkih uporov."

"Potrpežljivo živeti in umreti je prava sreča in modrost življenja," se je pater z desnice oglašal. "To, to se mora tlačanom, če treba, tudi zgrda vbiti v glavo!"

"Čeprav bi bil graščak res malopriden, se mu tlačan ne sme upirati; vsak upor je greh!" je še drug desničar pomagal.

"V mržnji do gospode, v želji po plenu in v lenobi postopačev in rogoviležev se res rad skoti upor, ki pa je za tlačana zmerom nesrečen."

"Kaj je storiti nam, da tudi samostan ne bo nesrečen, o tem se posvetujmo!" je opat ustavil modrije plemiških patrov. "Naših tlačanov, upam, se nam ni bati, saj vedo, da jim pomagamo, kolikor moremo; uporniki iz drugih gosposčin pa bi se utegnili pregrešiti tudi nad Stično."

"Kaj je storiti?" je desnica ponavljala. "Oborožiti naše tlačane in deželnega glavarja Herberta grofa Turjaškega naprositi, da nam pošlje vojščakov, to je moj svet."

"In v cerkvah po naši gosposčini in sosesčini oznaniti, da se iz-

Chicago, Ill.

REAL ESTATE

DOWNERS GROVE — 4 bedroom frame Colonial; 1½ baths; automatic oil heat; 2 car garage. 1 acre. \$18,900. Owner.

Downers Grove 2836W

PARK RIDGE — Comfortable, large, 3 bedroom, home in best location. Gas heat, 1½ baths, 2 car garage. Large lot. Owner.

TALcott 3-7858

NORTHBROOK

For sale by owner.

2 bedroom expandable brick ranch, 20x24 brick garage. On 78x130, fully improved and landscaped lot. 25 feet living room, wrought iron roofed patio. Automatic washer included.

Will consider selling on contract.

Open Sunday 1-6.

1919 PENFOLD PLACE

Northbrook 1043-J

BUSINESS OPPORTUNITY

PEANUT ROUTE — Good earnings. 180 machines, parts, stands, etc. By owner. Cheap.

SPring 4-4846

GROCERY - MARKET — Well established trade; good corner location. 4 room apartment, living quarters. Only \$3,500 and stock. See to appreciate. Best offer.

Diversey 8-3525 until 6

After 6 - BUckingham 1-8877

WANTED TO RENT

RESPONSIBLE Newlyweds with hearts so true — far north — 3 room place will do.

SAGinaw 1-9043

3 ADULTS need 3-4 rooms unfurnished. In vicinity of Little Flower or St. Sabina Church. To \$85.

TRiangle 4-6920

PLEASE, someone rent a 5 room apartment to our nice mommy and daddy and 2 normal little boys. N. or N. W. To \$90.

JUniper 8-1081

obči iz cerkve, kdor se dotekne samostanskih ljudi ali stvari!"

"Ne, krvi samostan ne sme biti kriv in tlačanom telesnih nadlog noče večati še z duševnimi mukami!" se je opat uprl.

"Če uporniki privro tudi pred samostanska vrata, jim odprimo žitnico!" je levica svetovala. "Sit človek se ne upira."

"Da," je opat kimal, "viri boni est misereri — dober človek bodi usmiljen, ne maščevalen."

"Prepopustljivi ne smemo biti," je desnica trmoglavila. "Pau-pertas est meretrix — iz same lakomnosti bi nas ogolili."

"Saj res, če prašiča posadiš za mizo, je precej s parklji na mizi."

"Naši tlačani so dobri, prav nič se nam jih ni bati," je levica popravljal. "Siromaki so, pomagajmo jim, še bolj bodo naši potleji."

"Kdo ve? Tlačan je nehvaležen. Stori mu še toliko dobrot, oburi, ko bi se jih moral hvaležno spominjati, te malopridno izda!"

Trda sodba je zaprla sapo vsem; potrdil je ni nihče, ovrgel pa tudi nihče ne.

"Pomagajmo jim; če niso vredni, so prav gotovo potrebni!"

"Tudi graščaki naj storijo tako, pa se jim nihče ne bo upiral."

"A če ljudstvo prežene tirana, mu je sam Bog dal to misel."

"Da, človek stopi višje, če stopi na svojo bedo."

"Ne, ne, predržnost je, če se tlačani branijo tlake in grajske oblasti," je bila desnica huda.

"Kristus govori le o duhovni svobodi."

"V nebesih je prostora le za dobre, pokorne tlačane, pekel je voza za tiste, ki se upirajo svojemu gospodu."

"Tudi slaba goposka je iz Boga; tlačan jo zasluži s svojimi grehi."

"Apostol Pavel je oznanjal pokorščino cesarjem Kliguli, Klavdiju in Neronu, ki so bili pogani."

"O, v tej deželi jih je dosti, ki so slabši kakor pogani!" je levica uščenila.

"Judje so služili Nebukadnezarju, pa jim je ubil kralja, pomiril starše in otroke, vzel domovino in zažgal Jeruzalem in tempelj!"

"So služili, res je," je levica vračala, "naposled pa so se uprli in sam Bog jim je pomagal."

"Da, volja je vse, milost božja jo posvečuje, človek si po njej priboruje pošteno svobodo!"

"Nekrščansko je, če si človek zaslužnji človeka. Upor zoper sužnost je zapoved življenja."

"Človek je svoboden le notranje," je desnica odmajevala.

"Tudi notranje, če ima čisto vest; in tlačani jo imajo. Bojujejo se za zunanjo svobodo, za kruh, za svoje človeške pravice, ki jih jim graščaki kratijo."

Pater opat je dvignil roko, pater so utihnili.

"Vaše misli glede uporniške nevarnosti poznam," je dejal; "če bo treba, ukrenem, kar se mi bo zdelo prav na vse plati. A zdaj še nekaj: Gospod grof Turjaški iz Žužemberka je per nefas — po krivici odgnal našega tlačana Kabliča iz Malega Gabra in ga dal v vozo; pa saj veste. Ugovarjali smo, zahtevali ga nazaj, a on ga ne izpusti. Tako se tlačanu godi krivica in našemu samostanu krati pravica. Quid consili — kaj svetujete?"

Levica je prežeče gledala desnico, ki je pobežala oči. Naposled se je ta oglašila, "nekaj kazni mu pač gre."

"Za to bi ga bil sodil samostan," je levica ometala. "Kaj grofu mar naš tlačan?"

"Grofa je udariti s cerkveno kaznijo. Žalil je samostan v njegovi pravici, tlačana se je polastil, morda tudi že pohabil."

"Viri boni est misereri — rečem zdaj tudi jaz," je pater desničar pogledal opata; "a grofa je vendar opomniti še enkrat, naj stric — precej vrne tlačana."

"Grofovo ravnanje neti med tlačani strast upornosti, trdo ga je prijeti!" se je levica pasla ob stiski plemiških patrov.

"Vse še poskusim, da se grof zlepa in brez prevelikega ponižanja zboga s samostanom," je opat pokimal in se spomnil Trlepa.

Brž je patrom ob kratkem povedal o Janezu in Ančki in kaj jima zavira zakonsko zvezo.

Patri z desnice so se oglašili.

"Pro primo — prvič: Osvobajanje tlačanov bi prav zdaj utegnulo postati pohujšljivo."

"Pro secundo — drugič: Jure haereditario — po dedinskem pravu bi nam Janez vzel tudi Trlepovino."

"Pro tertio — tretjič: Trlepi so zvitorepi, zmerom lačni zemlje, nemara jim misel hodi prav v to smer."

A levica je ugovarjala.

"Pater opat je razločno povedal, da bi osvoboditev veljala le za Janeza, ki je najmlajši in ki se prizeni na svobodno domačijo, Trlepovina ima zadosti drugih, starejših dedičev."

"Po tej ženitvi bi se nam približala Štepičevina, ki nam ni bila zmerom prav prijazna; pater opat je ukrenil valde bene — prav dobro in modro."

"Na škodo samostana vsaj prav gotovo ne!" je opat potrdil in premolknil.

"A zdaj vam moram povedati še nekaj," se je čez čas malo odkašljal.

Patri so se vedečno ozrli vanj; glas mu je bil tak, da so pričakovali še prav posebnih novic.

"Cesar Maks II. po svojem bratu nadvojvodu in deželnem knezu prosi stiški samostan, da bi mu posodili tri tisoč goldinarjev."

"Oj — grdo velika vsota!" je levica mrmrala. "Kaj cesar misli, da mi denar delamo?"

"In če ne zmoremo te vsote, se nam priporoča, da zastavimo ali prodamo nekaj tlačanskih vasi," je opat obotavljaje, skoraj boječe povedal.

"Zastavimo! Prodamo!" je levica že vrela. "Kakor bi bili tlačani goved!"

"Naj le poskusijo, kako se tlačanom kruh peče pod posvetno gosposko!" je desnica dražila.

"Še dalje se nam svetuje, naj vikarji po naših župnijah pobero davščino kar za dve leti naprej in nam jo brž ko brž oddado."

"In ubogi tlačani naj se lepo odero do kože, ko v teh hudih časih se za sproti več ne zmagujejo dajatev!" je levica nejevoljno godrnjala.

"Na Dunaju jim malha menda nima dna, saj so davki vsako leto hujši!"

"In koliko vrst jih je, in zmerom si izmišljajo novih!"

"Potlej naj se pa še kdo čudi, če se ubogi tlačani pripravljajo za upor!"

"Le kam gredo vsi ti veliki denarji?"

"Stroški za obrambo meje požro vse," se je desnica važno oglašila.

"Lepa bramba, ko Turek ali kdor že vre čez mejo, kadar in koder hoče!" je levica vedela svojo.

"O, pobrani davki se tratijo na cesarskem dvoru in v velikih palačah po nemških mestih, ki so daleč od turške meje."

"Kakor ne bi morali plačevati še posebnih davkov za darove

TEKOM ČASA,

ko se zobozdravnik

nahaja na St. Clair Ave. in East 62nd St. je okrog 25 drugih zobozdravnikov v tej naselbini prakticalno in se izselilo, dočim se dr. Zupnik še vedno nahaja na svojem mestu.

Ako vam je nemogoče priti v dotiko z vašim zobozdravnikom, vam bo Dr. Zupnik izvršil vsa morebitna poravnala na njih delu in ga nadomestil z novim. Vam ni treba imeti določeneza dozovora.

Dr. J. V. ZUPNIK

6131 ST. CLAIR AVENUE

Tel. ENdlicott 1-5013

Njegov naslov je vogal East 62nd Street; vhod samo na East 62nd Street. Urad je odprt od 9.30 zj. do 8. zv.

Dr. J. V. ZUPNIK

knezom in knežnam, generalom in glavarjem!"

"Od najnižjega birača pa do najvišjega velikaškega bahača in postopača: vsi krađejo in zapravljajo naše in tlačanske denarje!"

Vsota treh tisočev je res prevelika," je opat vzdihoval. "Ne zberemo je zlepa. A zastavljali ali prodajali tlačanov vendar ne bomo in jih tudi ne drži za bodoče davke."

"Zadolžimo se, cesarju se si cer zamerimo!" je desnica svetovala.

"Dolgove je treba vračati," je levica opominjala.

"Boljši časi bi lajšali vračanje."

"Vsak dolg koti mlade — imenujejo se obresti."

"Grof iz Žužemberka je denaren, morda bi posodil po zmernih obrestih."

"Oderuh je in samogoltnik; tudi tlačana še ni vrnil, v zdrabi smo z njim."

Patri se niso mogli z bogati.

Opat je vstal in šel, češ, ta zoprna skrb naj se nekoliko prespi, posojilo dajati ni nikdar prelesno.

Laže mu je bilo. Razodel je patrom svojo nujno in jo preložil tudi na njihne rame. Naj le pomagajo skrbeti, kako bi se dala razmotati najpravše. Posebno pa bi naj zadovoljen, da se niso preveč upirali osvoboditvi Trlepovega Janeza.

Samo Kablič, Kablič... Zanj bo vendarle še treba stopiti do grofa. Obenem bi ga trdo zagrabil tudi zaradi luteranov, ki se tako množijo v Žužemberku.

A k opatu je kmalu prihitel prior Benedikt in povedal, da je gospod Semenič poslal sla z novico, kaj se je zgodilo grofinji Ani.

Strašna novica je opatu okrenila misli.

"V te žalostne dni mi pa res ne kaže pestiti grofa," je dejal.

"Po tej nesreči se umeči in obrne k Bogu," je pater prior

VRATA ZA GARAZO

dobite najceneje pri

St. Clair Overhead Door Co.
4015 ST. CLAIR AVE., EX 1-9741
Točno in solidno delo vam jamči lastnik s 25-letno izkušnjo v tej stroki.

HIŠE NAPRODAJ

SOUTH LAKE SHORE BLVD.

fara sv. Križa

Krasna hiša za eno družino, 8 sob, s sončno sobo; ognjišče za kurjavo na drva, stranišče na 1. nadstropju; 3 spalnice in "tile" kopalnica na drugemu nadstropju; 1 zgotovljena soba na 3. nadstropju; klet pod vso hišo, gorkota na prisiljen zrak, garaža za 2 avta in dovoz. Krasno splanirana lota 50 čevljev. Cena \$22,500.

KOVAC REALTY

960 East 185th St.—KE 1-5030

kimal. "Takale pokora utegne človeku dati drugo srce."

"Kajpak, človek naj Boga išče tudi v srcu. Kdor ga ne čuti tam, ga ne najde nikjer več."

"Pač res. Ljubi Boga iz vsega srca in svojega bližnjega kakor samega sebe, nista prav za prav dve zapovedi, marveč po smislu ena sama."

"To zapoved prav lepo izpolnimo tudi z osvoboditvijo Trlepovega Janeza. Trpelovini vrne-mo dobro za dobro, osrečimo dvoje mladih ljudi in preprečimo, da bi se Trlepov in Štepičev rod botala in po strani gledala."

XVII.

Janez bi bil Ančki vsaj povedal rad, kako lepo se jima sreča suče, pa mu je oče zabičil, naj, dokler se vse ne uredi, tudi njej zamolči, kaj je obljubil opat. Tako je težko sam nosil veliko srečo. Še pod okno se ji ni upal več, izdal bi se ali pa zameril njemu očetu, če bi zvedel, da že snubi na svojo pest.

"Mirno čakaj," ga je tešil tudi deseti brat, ki je tiste dni dosti begal med Žužemberkom in Malim Gabrom, sicer pa s Polono bival pri gospodu Semeniču.

"Težko je čakati, ko mi umpravi, da bi se zdaj že smel bližati z njo večjo pravico."

"Beži no!" se je deseti brat smejal. "Um pa ljubezen! V ljubezni je umnosti treba toliko, kolikor petelina na zvoniku ali pa repa krajinjski kozji."

Janez je molčal, a vsak dan, ki ga še prebo brez Ančke, se mu je zdel neumno zavržen.

"Le tiho bodi," se je deseti brat skrivnostno smejal: "okoli Štepičevine za zdaj nikar ne hodi, saj ti ne uide!"

A sam je vohal povsod, tudi po žubini.

Štepič, glejte, se je močno spre-vrgel. Pogovor s Trlepom in potlej še z opatom ga je presukal.

"Če Janeza osvobodijo, nemara res ne bi bil napačen zet. Iz cislane hiše je, moški, pameten je rod mu je zdrav in starobiten," je preudarjal in se vdajal. "In če bi se res ukresali novi kmečki upori, bi mi domačija bila varna. Kjer bi domoval kdo Trlepovih, tja se nihče ne bi upal z zlo namero."

Zagovednost ga je nekoliko pustila, mogočnost se mu je unesla. A tlačani so mrko gledali izpod klobuka, med njimi je tiho vrelo. Ponoči so se utrinjale zvezde, kakor bi se trgale z nebesa, vsa pota so bila polna tihih mož, ki so hiteli od vasi do vasi, podnevi so se jate črnih ptic spreletavale nad Temeniško dolino.

"Odkod se je naletelo toliko krokarjev?" so se tlačani čudili.

"Pa res. Tile črnuhi ne pomenijo nič dobrega."

"Vojska bo; zdaj zdaj začno nabirati vojščakov."

"Da, v cerkvi so oznanili. Pa krokarji pomenijo še kaj hujšega."

"Kakor da vojska ne bi bila že zadosti veliko zlo!"

"Hrvaški hodot